

”Slå för dig själv eller lägg dig i graven” - relation är en av grunderna för lärande

Statens institutionsstyrelse är en statlig myndighet som bedriver individuellt anpassad tvångsvård för ungdomar med missbruk. SIS tar emot ungdomar med psykosociala problem, missbruk och kriminellt beteende. Ungdomarna får vård med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). De har ofta fått frivilliga öppenvårdsinsatser på hemmaplan, vård i familjehem eller på privata behandlingshem innan de placeras hos oss.

Majoriteten av ungdomarna placeras akut för att bryta ett destruktivt beteende. De stannar några veckor och går sedan vidare, till exempel familjehem. Ibland vill socialtjänsten ha en utredning innan man fattar beslut om fortsatt vård och behandling.

Alla ungdomar som vårdas på våra ungdomshem får en individuell behandlingsplan som personalen tar fram tillsammans med den unge, familjen och socialtjänsten. Ungdomarna hos oss har samma rätt till skola som andra jämnåriga. SIS skola följer läroplanens kunskapskrav och har en lärartäthet som ger oss goda förutsättningar att tillgodose elevernas individuella behov.

De flesta av eleverna som kommer till våra ungdomshem har en bristfällig skolgång bakom sig. Många har valt en enkel väg ut genom att börja skolka. Därtill börja missbruka (självmedicinering till en början) och med det, komma in i kriminaliteten. De är lättfångade i vårt parallellsamhälle där kriminalitet, pengar och droger styr. När man för ett samtal med ungdomen och får ta del av deras skolhistoria så kommer det snart fram att de upplever att de misslyckats i skolan, har inte fått den hjälp de behöver eller att de tagit den enklaste vägen ut- skolkat. Skolidentiteten finns inte, ungdomen har inte så många betyg eller oftast inga alls. Istället har de tjänat snabba pengar och haft ”uppdrag” i att utföra olika tjänster och som ger stora summor.

Utifrån ovanstående bakgrund börjar ungdomen i skolan på ungdomshemmet. Rädslorna finns där, misslyckanden, ”kan jag klara av skolan?”. I inskrivningssamtalet får jag ta del av berättelser om deras tidigare skoltid; ibland goda med alltför oftast inte. Berättelser om exkludering; ”Du vet jag fick sitta i en källare i flera år för att jag var så stökig”. Hur kan en elev lyckas med sitt lärande utifrån sina negativa erfarenheter? Andreassen (2006) refererar till Loeber och Wikströms (2000) forskning där de fann att ungdomar med senare debut inom kriminaliteten, efter 12års-åldern, förutom positiv uppfattning om antisocialt beteende i högre grad präglades av dålig skolmotivation under tidigare år. Den överväldigande majoriteten av pojkar var indragna i allvarlig kriminalitet oberoende av den socioekonomiska kontexten i närmiljön. Dock så visar Andreassen (2006) hur viktigt det är att institutionen fokuserar på skolan. Ju mer ungdomarna förbättrat sitt beteende under vistelsen och blivit mer intresserade av

skolan, och ju mer tillfreds de var, desto mer prosocialt beteende visade de efter utskrivningen. Ungdomar med dessa kännetecken uppvisade mindre kriminalitet, färre nya institutionsplaceringar, mer intresse för skolan och mindre ångest och depressioner. Skolan är viktig och är den största skyddsfaktorn i en ungdoms liv.

Hur ska jag som lärare undervisa en elev som är i stora svårigheter och få eleven att lyckas i sitt lärande?

Håkansson och Sundberg (2013) visar med sin forskningsöversikt att den pedagogiska miljön har en stor inverkan till elevens lärande och att förtroendefulla relationer med eleverna samspelar. De menar att det finns ett starkt stöd i forskningen att skolor som arbetar förebyggande med frågor knutna till den pedagogiska miljön i termer av sociala färdigheter, positiv skolmiljö och lärares ledarskap har goda förutsättningar för att uppnå ett bra resultat. Därtill lyfter de fram betydelsen av att om undervisningen drivs av en anda som främjar utveckling av goda relationer och ett gott klassrumsklimat, liksom en tilltro till att kunskap och lärande för alla elever är möjlig – och av avgörande betydelse för så enskilda individers som för samhället i stort.

Kommunikation och samtal som undervisningsform är av central betydelse för lärande. Särskilt viktiga samtal är de som används för att kumulativt bygga upp kunskapskedjor och som följer normer för resonemang, argumentation och erfarenhetsutbyte. De säger vidare, (2013) att samtal dock har även en stor betydelse för attityder och sociala relationer. Att arbeta som lärare på en SIS-institution innebär att grunden för all undervisning bygger på en relation med eleven. Finns det ingen relation är det svårt att motivera en elev till lärande. Håkansson och Sundberg refererar till Nordenbos mfl forskning (2008) att lärare som visar värme, respekt, tillit, empati och har positivt laddade relationer till sina elever tenderar att i högre grad gynna elevernas lärande än lärare som inte har det. De lyfter fram att en av de tre viktigaste komponenterna är relationell kompetens hos en effektiv lärare. Givetvis finns det fler faktorer som inverkar i en utmärkt undervisning.

”Slå för dig själv eller lägg dig i graven” uttryckte en av våra elever i sin berättelse där han avslutningsvis hyllar sin lärare. Läraren byggde en stark relation med eleven och som ledde till att han utvecklade sitt lärande och som människa. Från att vara inestängd, introvert och noga valt ut vem han ville prata med; genom ett långsiktigt arbete och relationsbygge öppnade eleven upp och lärandet och växandet kom igång.

I detta abstract vill vi visa på hur viktigt det är med en god relation när man undervisar en elev som upplevt misslyckande i skolan och inte har en skolidentitet, och som lyckas med att ta betyg eller svetscertifikat. I vår presentation vill vi ge verkliga exempel på hur en lärares undervisning, relationsbygge förändrar ungdomars liv.

Vi är Anne-Catrine Brandén rektor för SiS Ungdomshem Stigby på Visingsö och Susanne Lindén, speciallärare.

Litteraturlista

Andreassen Tore, 2006. *Institutionsbehandling av ungdomar. Vad säger forskningen?* Centrum för utvärdering av socialt arbete. Statens institutionsstyrelse. Stockholm, Gothia

Håkansson Jan & Sundberg Daniel, 2013. *Utmärkt undervisning. Framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning.* Stockholm, Natur och kultur

Loeber, R. & Wikström, P.O (2000). *Do disadvantaged Neighbourhoods cause well-adjusted children to become adolescent delinquent? A study of male juvenile serious offending, individual risk and protective factors, and neighbourhood context.* *Criminology*, Vol. 38, No 4, s. 1109-1141

Statens institutionsstyrelse 2019. *SiS unga berättar 2019.* Statens institutionsstyrelse.